

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

ΤΟΜΟΣ ΚΖ'.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.— Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστ. ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσια.— Γραφεῖον Διευθ. Ὁδ. Παρθενωγαγείου 14.

19 Μαρτίου 1889.

ΓΑΛΛΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΗ

[Υπὸ τὸ ὄνομα Alliance Française (Γαλλικὴ Ἑταιρεία) ὄφισταται ἐν Παρισίοις ἑταιρεία σκοπὸν ἔχουσα τὴν διδόναι καὶ ἐξάπλωσιν τῆς γαλλικῆς γλώσσης καὶ διὰ ταύτης τὴν ἐπίδοσιν τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς. Ἐν τῇ προῦ μὴνός συγκροτηθεῖσα συνελύθει τῆς ἑταιρίας ταύτης, ἧς προϊστάτο ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων Γρεᾶρ, θέσει δὲ τιμῆς παρ' αὐτῷ κατεῖχον ὁ μεγαλεπήβολος τῆς Ἀμερικῆς ἐρευνητῆς Βραζᾶ καὶ ὁ Κινέζος στρατηγὸς Τσέγκ-Κι-Τόγκ, ὁ ἐκ τῶν ἑταίρων τῆς ἐν Ἀθήναις Γαλλικῆς Σχολῆς κ. Deschamps ὠμίλησε περὶ τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς ἐν Ἀνατολῇ, συμπαθῶς ἐξάρας ἰδίως τὴν δύναμιν καὶ τὴν πρὸς τὴν Γαλλίαν φιλίαν διέθεσιν τοῦ ἑλληνισμοῦ. Ἐκ τῆς εὐφροσύνης καὶ ἐπιχάριτος διαλέξεως τοῦ εὐγλωττοῦ λογιῶν ἀποσπῶμεν, χάριν τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἑστίας», τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα μέρη:]

Δύναται τις νὰ εἴπῃ ὅτι σήμερον ἡ Ἀνατολὴ εἶνε εἰρηνικὸν πεδῖον μάχης μεταξύ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἔθνων. Ἡ Ἀνατολὴ ἐξαρτάται ἀμέσως ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Τὰ ζητήματα, τὰ ἀναφυόμενα ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν Ἀθήναις, ἐν Βουκουρεστίῳ, ἐν Σόφιᾳ, ἐν Βελιγραδίῳ, δὲν λύνονται ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν τοῖς διπλωματικοῖς διαβουλίαις, ἐν Παρισίοις, ἐν Λονδίῳ, ἐν Πετρούπολει, ἐν Βερολίῳ. Ἐν τῷ ἀπαύστῳ δράματι, τὸ ὁποῖον συνταράσσει τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσόνησον, αἰσθάνεται τις τὴν παρουσίαν τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀοράτου προσώπου τῆς Εὐρώπης. Ποσάκις δὲν ἤκουσα μενᾶλιν «Ἑλληνα νὰ μοῦ λέγῃ θλιβερῶς παραπονούμενος: «Ἄν μᾶς ἄφηνε ἡ Εὐρώπη! Ἀλλὰ δὲν μᾶς ἐπιτρέπει νὰ κάμωμεν ὅ,τι θέλομεν. *Der αφήνει ἡ Εὐρώπη* (*)». Ἐνεκα τούτου ἡ περὶ τῆς ἀλλοδαπῆς μέριμνα ἀποκτᾶ ἐν Ἀνατολῇ σημασίαν, τὴν ὁποῖαν δυσκολεύεται νὰ ἐξηγήσῃ πᾶς ὅστις δὲν ἐζῆσεν ἐν αὐτῇ. Ἄλλως ἡ Ἀνατολὴ δὲν παράγει τίποτε ἢ σχεδὸν τίποτε. Ἡ βιομηχανία νηπιάζει ἀκόμη ἐν αὐτῇ: ἐν παράδειγμα εἶνε πολὺ διδακτικόν τὰ φέσια, τὰ ὁποῖα νομίζομεν ἀχραιφνῶς ἀνατολικὸν προϊόν, εἰσάγονται εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐκ Βιέννης. Τὸ στάδιον τῆς ἠθικῆς καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐπικρατήσεως ἄρα εἶνε ἀνοι-

κτὸν, εἰς ἡμᾶς δ' ἀπόκειται νὰ καταγάγωμεν διπλὴν τὴν νίκην.

Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἡ ἐν Ἀνατολῇ ἐπιρροὴ ἦτο τὸ ἀποκλειστικὸν προνόμιον τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους. Δὲν θὰ ἐξετάσω διὰ μακρῶν τὰς αἰτίας. Εἶνε γνωστὰ. Πατροπαράδοτος, ἀλλ' ἄνευ ἀδυναμιῶν, συμμαχία πρὸς τὸ Ὄθωμανικὸν κράτος, πολιτικὴ ἐξουχία, μεθοδικῶς ἐφαρμοσθεῖσα ὑπὸ τοῦ Κολβέρ καὶ τῶν διαδόχων του, ἀνεθίβασε τὸν ἡμέτερον πρεσβευτὴν εἰς τὴν περιωπὴν ἀντιβασιλείως καὶ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀποίκους ἡμῶν τὰ πρωτεῖα. Ἡ ἀνάμνησις τῆς τετάρτης σταυροφορίας δὲν ἐζημίωσε τὸ γόητρον τοῦ ὀνόματος ἡμῶν καὶ τὸν περιβάλλοντα αὐτὸ σεβασμόν. Καρτερικὸι ἄνδρες, ἐν τοῖς ὁποίοις κατὰ πρῶτον λόγον δέον ν' ἀναφέρωμεν τὸν Παῦλον Λουκᾶν, ἔφερον μέχρι τῶν ἐνδοτέρων τῆς Μικρασίας τῆς πατρίδος τὸ ὄνομα. Βραδύτερον ἡ φιλελληνικὴ γενναιοφροσύνη ἐξησφάλισεν εἰς ἡμᾶς νέους φίλους πρὸς μεσημβρίαν τῆς Ἰλλυρικῆς Χερσονήσου. Ἐξ ὧν μετὰ πόνου ἀπεκτήσαμεν ἅς ἐξετάσωμεν νῦν τί ἀπέμειναν ἡμῖν καὶ ὑπὸ ποῖων ἀντιπάλων διαφιλονεικείται.

Κατὰ πρῶτον, δυνάμει τῶν συνθηκῶν, εἰς ἡμᾶς εἶνε ἀνατεθειμένη ἡ προστασία τῶν καθολικῶν συμφερόντων καθ' ἅπασαν τὴν Ὄθωμανικὴν ἐπικρατείαν. Μέγας ἀριθμὸς λατινικῶν οἰκογενειῶν, αἵτινες ἐγκατεστάθησαν ἐν τῇ Ἀνατολῇ μετὰ τὰς σταυροφορίας, οἱ Μαρωνῖται, οἱ Οὐνῖται, οἱ Ἀρμενοκαθολικοὶ, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς ἡμετέρας σημαίας. Οἱ πρόξενοι ἡμῶν εἶνε οἱ ἐπίσημοι προστάται τῶν καθολικῶν σχολείων, εἰς οἵανδήποτε ἐθνικότητα καὶ ἀν' ἀνήκωσιν οἱ διευθύνοντες ταῦτα.

Πανταχοῦ τῆς Ἀνατολῆς ἀνεύρισκεται τις τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἦθη ἡμῶν. Ἡ «Ὄθωμανικὴ αὐτοκρατορικὴ ἑταιρεία τοῦ μονοπωλείου τῶν καπνῶν» ἀπαιτεῖ παρὰ τῶν ὑπαλλήλων τῆς νὰ ὁμιλῶσι καὶ γράφωσι τὴν γαλλικὴν. Ἐν Ἑλλάδι αἱ διατάξεις τοῦ ἀστικοῦ καὶ τοῦ ποινικοῦ κώδικος, οἱ στρατιωτικοὶ καὶ οἱ ναυτικοὶ κανονισμοὶ ἀντεγράφησαν ἐκ τῶν ἡμετέρων. Εἰς τὸν στρατηγὸν Βοσσέρ καὶ τὸν ναύαρχον Λεζέν ἀνέθηκαν οἱ Ἕλληνες τὴν ἀναδιοργάνωσιν τοῦ στρατοῦ τῆς ζηρᾶς καὶ τῆς θαλάσσης. δύο δὲ

(*) Ἡ τελευταία φράσις δημοσιεύεται ἐν τῷ κειμένῳ ἑλληνιστί.

Γάλλοι μηχανικοί, οί κ. κ. Γκοττλάνκ και Κελενέκ, διευθύνουσιν ἐν Ἀθήναις ἀποστολὴν Γάλλων μηχανικῶν πρὸς ἐκτέλεσιν δημοσίων ἔργων. Ἀκόμη καὶ εἰς τὰ ξένα πρὸς ἡμᾶς ἰδρύμεντα ἢ γλῶσσα ἡμῶν διδάσκεται τακτικῶς. Μεταξὺ τῶν καταστημάτων, ἐν οἷς ἡ διδασκαλία αὐτῆς ἀνθεῖ, ἐν Κωνσταντινουπόλει εἶνε ἡ Μεγάλη τοῦ Γένους Σχολή, τὸ παρθεναγωγεῖον Παλλὰς καὶ τὸ Ζάππειον ἐν Ἀθήναις τὸ Ἀρσάκειον καὶ ἐν γένει πάντα τὰ Ἑλληνικὰ γυμνάσια (*): ἐν Σμύρῃ ἡ Εὐαγγελικὴ Σχολή. Ἐν Ἀτταλείᾳ τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας Τουρχάν-Βέης, πρόφην πρεσβευτῆς ἐν Μαδρίτη καὶ ἀνὴρ εὐφυῆς εἰς ἄκρον, ὅστις ἐξωρίσθη εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἀγνοῶ κατόπιν τίνων ὑπουργικῶν μεταβολῶν, ἐδίδασκε τὴν γλῶσσαν ταύτην διὰ καθηγητῶν, οἵτινες ἀπέζων ἐκ τῶν μαθημάτων αὐτῶν. Ἐν Ζινδζι-Δερέ, παρὰ τὴν Καισάρειαν, ἡ Ἑλληνικὴ κοινότης ἐγκατέστησεν ἐντὸς τῆς σχολῆς Γάλλον καθηγητὴν, ὅστις μετεκλήθη δι' ἀδράς δαπάνης ἐκ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ λυκείου τοῦ Γαλατᾶ.

Ἡ φιλολογία ἡμῶν πληρέστατα ἐπαρκεῖ εἰς τὰς πνευματικὰς τῆς Ἀνατολῆς ἀνάγκας. Εὐχερῶς εὐρίσκει περὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἡμῶν βιβλία καὶ τὰ περιοδικὰ δημοσιεύματα ἐν ταῖς δημοσίαις βιβλιοθήκαις, ὡς ἐν τῇ Ἑθνικῇ Βιβλιοθήκῃ π. χ. καὶ ἐν τῇ Βιβλιοθήκῃ τῆς Βουλῆς ἐν Ἀθήναις, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἐν Σμύρῃ: ἀκόμη καὶ ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Ἑλληνικοῦ γυμνασίου τῆς Χίου. Ἐν Σμύρῃ ἡ Νέα Λέσχη, ἡ Ἑλληνικὴ Λέσχη, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Λέσχη λαμβάνουσι πάσας τὰς ὁπωσδήποτε σημαίνουσας ἐφημερίδας ἡμῶν.

Οὐδὲν ὠραιότερον τῆς θέας τῶν προθηκῶν τῶν βιβλιοπωλῶν ἐν τῷ Φραγκομαχαλᾷ τῆς Σμύρνης, ἢ ἐν τῷ Γιουζέκ-Καλδερὶμ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἀναγινώσκονται τὰ καλὰ ἡμῶν βιβλία, ἀτυχῶς δὲ καὶ τὰ ἄλλα. Ὡς ἐκ τῆς ἀποστάσεως τὰ λογοτεχνικὰ ἡμῶν ἔργα φθάνουσιν ἐνταῦθα ἐν ἀλλοκότῳ φερμῷ. Ἀφθονοῦσιν ἰδίᾳ αἱ ὑπερβολικαὶ ἀστειοτήτες τοῦ Ἀρμὰν Σιλβέστρ καὶ αἱ φαεινὰ τῆς Ζύπ σκηναί. Παρ' αὐτοῖς δ' ἐκτίθενται ὁ Φλωβέρ, ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ὁ Λαμαρτῆνος, ὁ Βολταῖρος, ὁ Ρουσσῶ, κτλ. Τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ φιλολογικὰ ἡμῶν ἔργα μεταφράζονται ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων συλλόγων. Ἐξ ἄλλου, αἱ νωχελεῖς Ἀνατολίτιδες ἀρέσκονται εἰς τὰ πολὺπλοκα ἡμῶν μυθιστορήματα καὶ

μεθύουσι μὲ τὰς ἀλλοκότους αὐτῶν περιπετείας. Περὶ τῶν ἀναγνώσεων τῶν *Χαροῦμ* ἀδύνατον νὰ ἔχη τις σαφῆ ἰδέαν, μὴ δυνάμενος νὰ εἰσχωρήτῃ μέχρι τῶν μυστηριωδῶν κρουσφηγέτων, ὅπου σύρουσιν ἠδυπαθῶς τὴν ναυρότητα αὐτῶν ἐντὸς χρυσοποικίλων ἐμβάδων: ἀλλ' ἀνδρῶν πίστιν εἰς τὰς κακολογίας φίλου μου Ἀνατολιστοῦ, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ σύνενοι τῶν πασσάδων δὲν ἀναγινώσκουσιν οὔτε τὴν *Χαλιμάρ*, οὔτε τοὺς *Χρυσοῦς Λειμῶνας* τοῦ Μασσοῦδῆ, πάντων δὲ τῶν ρόδων τοῦ Γιουλιστᾶν (Σ. Μ. Τίτλος ποιητικοῦ ἔργου τοῦ διασῆμου Πέρσου ποιητοῦ Σααδῆ) προτιμῶσι καλὴν μετάφρασιν τοῦ Πῶλ δὲ Κόκ. Σπεύδων ὅμως νὰ καθησυχάσω τοὺς ἀνησυχήσαντας ἐπὶ τούτῳ, διαθεβαίω αὐτοὺς, ὅτι ἀφ' ἑτέρου ἡ ἠθικὴ θριαμβεύει καθ' ἅπασαν τὴν Ἰλλυρικὴν Χερσονήσον διὰ τῶν μυθιστορημάτων τοῦ κ. Γεωργίου Ὀνέ.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκδίδονται πολλὰ ἐφημερίδες, καθ' ὁλοκληρίαν γαλλικαὶ: ἡ *Τουρκία*, ὁ *Φάρος* τοῦ Βοσπόρου, ἡ *Σταμπούλ*, ἡ *Ἐφημερίς* τοῦ *Ἐμπορικοῦ Ἐπιμελητηρίου* καὶ ὁ *Ὁσμανλῆς* συντάσσονται γαλλιστὶ καὶ τουρκιστὶ: ὁ *Ἀνατολικὸς Κήρυξ* (Levant-Herald) καὶ ὁ *Ἀνατολικὸς Μηνύτωρ* (Oriental Advertiser-Moniteur Oriental) συντάσσονται γαλλιστὶ καὶ ἀγγλιστὶ, ἀλλὰ τὸ ἀγγλικὸν μέρος τῶν φύλων εἶνε λίαν περιορισμένον. Ὁ Ἑλληνικὸς τύπος ἀναδημοσιεύει ὅτι ἐνδιαφέρον ἐκ τῶν γαλλικῶν ἐφημερίδων καὶ τηρεῖ τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ ἐνημέρους τῶν συμβαινόντων ἐν Γαλλίᾳ. Συνήθως τὰ μυθιστορήματά μας τρέφουσι καὶ τὰς ἐπιφυλλίδας τῶν ἐφημερίδων. Ἡ ἀνωτέρα δὲ κοινωνία τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Σμύρνης ἐνδύεται καὶ καλλωπίζεται κατὰ τὰ παρισιανὰ ὑποδείγματα.

Ἀπέναντι τῆς Σταμπούλ, τῆς πόλεως τῶν τζαμιῶν καὶ τῶν μενδρεσσέδων, ἐν οἷς οἱ σοφᾶδες προσεύχονται, κεῖται μικρὰ γαλλικὴ πόλις, τὸ Πέραν. Τὸ Πέραν ἔχει τὸν μέγαν δρόμον του, κατὰ μῆκος τοῦ ὁποίου ἐκτείνονται εὐρωπαϊκὰ καταστήματα, ἀπὸ τοῦ Γιουζέκ-Καλδερὶμ μέχρι τῆς πλατείας τοῦ Ταξιμίου: τὰ καφενεῖα εἶνε ἐν αὐτῇ πολυάριθμα, ζωηρὰν δὲ τέρψιν παρέχει ἡ ἀλληλοδιάδοχος ἐπίσκεψις αὐτῶν. Ὑπάρχει τὸ ἑλληνοτουρκικὸν καφενεῖον, μὲ τὰ ἀποστίλβοντα ἱμπρίκια, τοὺς κατὰ στοίχους παρατεταγμένους ναργιλέδες καὶ τὸν πρόθυμον, μεγαλοπρεπῆ καὶ σοβαρὸν καφετζῆν του: ὑπάρχει τὸ γερμανικὸν ζυθοπωλεῖον: ζῦθος, χοιρομήριον, πελάται ξανθογένειοι, ἀπήχησις λαρυγγωδῶν ὀμιλιῶν καὶ γελῶτων τευτονικῶν. Πρὸ παντὸς ὅμως διακρίνεται τὸ παρισιανὸν καφενεῖον, κατὰ τὸ πρότυπον τῶν ἐν Μοντμάρτρῃ ὁμοίων καταστημάτων. Γαλλικὰ ποτὰ, ἄψογοι καὶ ἐξυρισμένοι ὑπηρέται, καὶ ἐντὸς

(*) Καὶ ἐν ταῖς ἰδιωτικαῖς δὲ σχολαῖς διδάσκεται ἡ γαλλικὴ. Τὸ λυκεῖον Σιμπούλου (ἐν ᾧ τέσσαρες καθηγηταὶ διδάσκουσι τὴν γαλλικὴν), τὸ λυκεῖον Βούλγαρη, Παπαγεωργίου-Κουτούζη καὶ Διοσκουρίδου, ἰδιαιτέρως περιέπουσι τὴν γλῶσσαν ἡμῶν.

λεπτῶν κυλίνδρων ὁ Χρόνος, τὸ Φιγαρῶ, ἡ Ἐφημερίς τῶν Συζητήσεων. Τὸ θέαμα τῆς ὁδοῦ εἶνε οὐχ ἥττον ἐνδιαφέρον. Μικροκαμωμένοι ἐλληνίδες, μὲ κομψὰς ἐσθῆτας, λεπτὰ φέρουσαι χειρόκτια καὶ κρατοῦσαι ἀνοικτόχρωμα ἀλεξήλια, διωθοῦνται μετὰ Ἀρμενιδῶν καὶ Ἑβραίων. Οἱ ὀφθαλμοὶ σπινθηροβολοῦσιν ὑπὸ τὰ καλύμματα. Φαντασθῆτε κόμην ὄχι τόσο μέλαιναν, χρῶμα ὀλιγώτερον μελαγχροινὸν καὶ νομίζετε ὅτι βλέπετε Παρισιανὰς. Τὸ Πέραν ἐπιδεικνύει εἰς τοὺς ξένους τὰ Μνηματάκια, κῆπον κατὰ τὸ ὑπόδειγμα ἀγγλικῶ παραδείσου φυτεμένον. Τὴν ἐσπέραν, λύχνοι τῶν ὁποίων τὸ φῶς μετριάζουσι σφαίραι ἐξ ἀδιαφανοῦς ὑέλου, φέγγουσι ὡς σελήνη μετὰ τῶν δένδρων. Θὲς εἰς τὸ μαγευτικὸν τοῦτο μέρος τροφὸς ταινιοσπολίστους καὶ στρατιώτας μὲ λευκὰ πάνινα χειρόκτια — πράγμα ἀγνωστον ἐν Τουρκίᾳ — καὶ παρὰ τὴν γειτονεῖαν τοῦ Χρυσοῦ Κέρατος, τὸ ὁποῖον στίλβει κατὰ διαστήματα μετὰ τῶν κλάδων, θὰ φαντασθῆς, ἀκούων τὸ παλλόμενον μέλος τοῦ Ἰνδικοῦ μάρς, ὅτι εὕρισκεσαι εἰς παράλιόν τινα πόλιν τῆς Γαλλίας.

Ὅλοι γνωρίζονται μετὰ τῶν. Ἀναριθμητοὶ εἶνε οἱ ἀνταλασσόμενοι χαιρετισμοὶ καὶ αἱ χειραψίαι. Μόνα τὰ φέσια τῶν Ἀρμενίων, διεσπαρμένα ἐν μέσῳ τοῦ πλήθους τῶν σκοτεινοχρῶν πύλων, προσδίδουσιν, ξενικὴν τινα χροιάν εἰς τὸν ὄλως δυσμικὸν ταῦτον κόσμον. Τὸ Πέραν ἔχει καὶ τὴν φιλολογίαν του. Αἱ ἐγχώριοι ἐφημερίδες, ἐκτὸς τῶν διευθυντῶν καὶ τῶν συντακτῶν αὐτῶν, — οἵτινες συνήθως εἶνε ἐγκριτοὶ ἄνδρες — ἔχουσι πλῆθος προθύμων συνεργατῶν. Νέοι ἄνευ ἐπαγγέλματος, καθηγηταὶ πολυγράφοι καὶ πνευματώδεις, ὑπάλληλοι οἵτινες ἀνέγνωσαν κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς τῶν τὰ ἄρθρα τοῦ Ἀλβέρτου Βῶλφ καὶ ἔυρον αὐτὰ ὠραιότατα, κεντῶνται ὑπὸ τῆς ὀρέξεως νὰ γράψωσι, δαπανῶσι δὲ τὰς νύκτας τῶν εἰς τὴν σύνταξιν ἀρθριδίου ἢ εὐφυλογίας τινος διὰ τὸν *Φάρον* καὶ τὸν *Μηνύτορα*. Τὸ προάστειον τοῦ Πέραν ἔχει καὶ τοὺς ποιητάς του. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὰς προθήκας τῶν βιβλιοπωλείων ἀναφαινόνται μικρὰ τομίδια, κοσμούμενα ἀπὸ ἔρωτας ἱπταμένους ἐντὸς ροδοχρῶν νεφελῶν, αἱ ἀπομιμήσεις δ' αὐταὶ ἔχουσι τὸ ἐτοιμόσθεστον καὶ πεπαλαιωμένον θέληγτρον ὠχρὰς ἀντιγραφῆς ἀρχαίας εἰκόνας.

Ἐν Ἀθήναις ἡ γνῶσις τῆς γαλλικῆς ἀποτελεῖ ὑποχρεωτικὸν συμπλήρωμα πάσης ἐπιμελοῦς ἀνατροφῆς. Μόνη ἡ γλῶσσά μας προσαρμόζεται εὐχερῶς εἰς τὴν ἀδολεσχίαν τῶν αἰθουσῶν. Πῶς εἶνε δυνατόν νὰ εἶνέ τις εὐφυῆς γερμανιστὴ; Καὶ οἱ Γερμανοὶ αὐτοὶ μόνον γαλλιστὴ δύναται νὰ διασκεδάσωσιν.

Τὸ θέατρον ἐν Ἀνατολῇ τρέφεται ἀποκλει-

στικῶς ἐκ τοῦ γαλλικοῦ δραματολογίου. Ὁ Ἑρβὲ καὶ ὁ Λεκὸν διαπλέουσι τὰς θαλάσσας, αἱ φαδραὶ δὲ τῶν «Βαριετέ» καὶ τῶν «Μπούφ» ἤχοι φθάνουσι μέχρις ἡμῶν εἰς εὐθύμους ἐπαθούς καὶ ἐλαφρὰ ἀσμάτια. Ἄνευ ἡμῶν, προδήλως ἡ ὑφήλιος θὰ ἔχασματο. Αὐτοὶ οἱ Τούρκοι, καίτοι σοβαρώτατοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ καὶ ἥκιστα διατεθειμένοι πρὸς ἄμετρον ἰλαρότητα, ἀπολείπουσι τὴν μεγαλοπρεπῆ αὐτῶν νωχέλειαν καὶ αἱ μελωδίαι τῶν ἐλαφρῶν μελοποιῶν μας κατευφραίνουσι αὐτούς. Ἐν Σμύρνῃ εἶδα παριστανομένην ὑπὸ ἀρμενικοῦ θιάσου τὴν *Ζιροφλε-Ζιροφλά* καὶ τὴν *Κόρην τῆς Κυρᾶς Ἀγκῶ* εἰς τουρκικὴν μετάφρασιν! Αἱ πωλήτριαί τῆς ἀγορᾶς, ἀγριοκυταζόμεναι, καθυβρίζοντο εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ Πατισσᾶχ ἀστείότατα. Ἡ ὀρχήστρα συνῶδευε κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀκριβῶς τὰς θορυβώδεις ταύτας φωνὰς, αἱ ὁποῖαι τόσο ἀντιτίθενται πρὸς τὴν συνήθη τῶν Τούρκων σοβαρότητα μετέφραζε καὶ αὐτὴ ὀλίγον τὴν μουσικὴν ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ βιβλίου, ἀλλὰ τὸ φεσόφρον ἀκροατήριον δὲν ἦτο τόσο ἀυστηρὸν καὶ ἐθαύμαζε προθύμως, χωρὶς νὰ ἐνοῆ καὶ πολὺ, τὴν ἀχαλίνωτον εὐθυμίαν τῆς αὐρίας Βαρρᾶς καὶ τὰ χονδρὰ ρόπαλα τῶν συνωμοστῶν. Τί ἄρα λέγουσιν οἱ ἱμάμηδες περὶ τῶν γκιαουρικῶν τούτων ἐπινοημάτων;

Ἐν Ἀθήναις, αἱ θεατρικαὶ ἀπολαύσεις δὲν ἐνθυμίζουσι τὰς ἀρχοντοχωριατικὰς ταύτας παρωδίας. Θιάσος εὐσυνειδήτων καὶ ἐπιμελῶν ἠθοποιῶν ἐπὶ δύο περιόδους διεσκέδασεν ἡμᾶς, εἰς ἀνεκτὴν γαλλικὴν. Διὰ νὰ εἶμαι εἰλικρινῆς, πρέπει νὰ παρατηρήσω ὅτι ἡ προφορά ἐνίων καλλιτεχνῶν ἐπρόδιδε τὴν ἐκ Τουλούζης ἢ τὴν μασσαλιωτικὴν αὐτῶν καταγωγὴν. Τοῦτο ὅμως δὲν ἦτο τόσον δυσάρετον. Ἡ Φώκεια κείται πολὺ ἐγγὺς τῶν Ἀθηνῶν. Τὸ κοινὸν συνέρρειεν εἰς τὰς παραστάσεις ἀθρόον. Ἐφαινετο δὲ νοημονέστατον, ἐτοιμότατον, ἐν γνώσει τῶν γαλλικῶν πραγμάτων ἐξῆρεν ἐν καιρῷ τοὺς εὐφυεῖς ὑπαινεγμούς ἢ τὰς ἀστειολογίας, συνεκινεῖτο εὐκόλως καὶ ἐγάλα μετ' ἐγκαρδίου προθυμίας, ἥτις θὰ κατεμάγευε τὸν κ. Σαρσαί(*). Τὰ πολυπλοκα καὶ περιπετειώδη δράματα ὀλίγον ἐπέτυχον, ὁ *Καμπούρης* δὲ τοῦ Φεβᾶλ, ὁ *Ἄσσοσ σπαθὶ* τοῦ Δεκουρσέλ καὶ οἱ *Πειραταὶ* ἤρσαν μετρίως. Ὁ θιάσος ἠθέλησε ν' ἀναβιβάσῃ ἀπὸ σκηνῆς καὶ τὸν *Ρουῦ-Βλάς*, ἀλλ' ἐν ἐλλείψει πρωταγωνιστοῦ ἀνετέθη τὸ πρόσωπον εἰς Ἕλληνα ἠθοποιόν. Ὁ Ρουῦ-Βλάς ὠμίλει ἑλληνιστὶ καὶ ἡ βασίλισσα ἀπῆντα αὐτῷ γαλλιστὶ, μὴ σεβομένη πάντοτε τοὺς κανόνας τῆς προσφῶδιαι. Εὐτυχῶς αἱ φιλόδοξοι αὐταὶ ὄρμαι τὰ χέως κατηνύσθη-

* Τὸν διάσημον δραματικὸν τεχνοκρίτην τοῦ παρισινῶ Χρόνου.

σαν, χωρὶς ἢ μνήμη τοῦ Οὐγκῶ νὰ ἔχη εὐλόγους ἀφορμὰς παραπόνων.

Τούναντιον ἡ *Πριγκίπισσα τῶν Κουαρτίων*, οἱ *Σωματοφύλακες* καὶ ἡ *Καρδιά* καὶ ἡ *Χεὶρ*, ἤρσαν ὑπερβαλλόντως. Τὸ ἀθηναϊκὸν κοινὸν εἰσέδυν ἀνέτως ἐν τῷ μέσῳ τοῦ στίλβοντος καὶ ἀμερίμου τούτου κόσμου, εἰς τοὺς ἀκάκους ἐκείνους κύκλους, ἐν οἷς ὅλοι φαίνονται εὐδαίμονες καὶ δὲν ἐπιδεικνύουσι καμμίαν σοβαρότητα, ὅπου θυμῶνουν διὰ νὰ γελάσουν, ὅπου κλαίουν χωρὶς νὰ κλαύσουν, ὅπου ἀγαπῶνται ὅσον ἀρκεῖ ἵνα τὸ αἶσθημα ὀνομασθῇ ἔρωσ, ὅπου νυμφεύονται ὑπὸ τὸν ἥχον ἑνὸς κυμβάλου διὰ νὰ διαζευθῶσιν ὑπὸ τὸ μέλος ἐπωδοῦ. Ἐνίοτε ἠκούομεν ἀπὸ σκηνῆς τοὺς ἀρχαίους, ἀλλὰ πάντοτε εὐχαρίστους *Δραγόνους* τοῦ *Βιλλάρ*, καὶ τὸ κοινόν, ἠκροῶτο εὐχαρίστως τὰ ἀρχαῖα ἄσματά των. Ἡ εὐχαριστοῦμεθα ἀπὸ τὴν συνάντησιν τῶν παλαιῶν αὐτῶν γνωρίμων, ἀπὸ τὰς ἐρωτικὰς ταύτας διωφθίας αἱ ὁποῖαι συνεκίνησαν τοὺς πατέρας μας, ἀπὸ τὰς ἐνθουσιαστικὰς ἐκείνας μελωδίας, αἱ ὁποῖαι ἀντήχησαν ἐφ' ὄλων τῶν οἰκογενειακῶν κλειδοκυμβάλων. Ἡκούομεν αὐτὰς ὡς ἀπήχησιν τῆς ἐθνικῆς εὐθυμίας, ἐρχομένην μακρὰν ἐκ τῆς πατρίδος ἵνα φαιδρύνῃ τὰς ἀνιαρὰς ὥρας τῆς ἐξορίας. Ἀλλὰ τῆς γενικῆς προτιμῆσεως ἀπήλαυνεν ὁ *Maitre de forge*. Ὁ ἀπαράμιλλος ἐργοστασιάρχης δύναται νὰ περιφρονῇ ἐν τῇ ἵπποτικῇ αὐτοῦ γλώσσῃ τὴν δύσκολον καλαισθησίαν τῶν κριτικῶν. Εἰς πάντα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη, ἔχει ὑπὲρ ἑαυτοῦ τὸ ὄραϊον φύλον. Ἐν Ἀθήναις, ὡς καὶ ἐν Παρισίαις, πολλοὶ ὄραϊοι ὀφθαλμοὶ ὑγράνθησαν ὑπὸ δακρύων διὰ τὴν θλιβεράν ταύτην ἱστορίαν καὶ πολλὰ χαριτωμένα κεφαλαὶ ὄνειροπολοῦσιν ἀκόμη σιωπηλῶς τὸν δυσῆυρον ἐκείνον ἠρωισμόν.

Οἱ Ἀθηναῖοι, ὡς ἄνθρωποι πρακτικοὶ, ἀνῆγειραν ἕκτοτε ἐστεγασμένον θέατρον, ὅμοιον πρὸς τὰ ἐν Παρισίαις καὶ ἐν Βιέννῃ. Λυπούμεθα ὅμως τὸ αὐτοσχέδιον ἐκεῖνο θεατρίδιον, τὸ στεγαζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀστεροφεγγοῦς οὐρανοῦ καὶ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἀργυροῦ δίσκου τῆς σελήνης, ἐν ᾧ στρεφόμενός τις, μεταξύ δύο ἀσμάτων τοῦ βουλευθάρτου, διέβλεπε τὸ ἀβρὸν σκιαγράφημα τῶν στύλων τοῦ Ὀλυμπίου, τὴν ἀμυδρὰν στίλβιδόνα τοῦ Αἰγαίου καὶ τὸν εὐρὺν τῆς Ἀκροπόλεως ὄγκον.

Σημειωτέαν θεωρῶ καὶ σπουδαιότεραν τινα λεπτομέρειαν. Κατ' ἔτος, τὴν 14 Ἰουλίου, ἡ ἐθνικὴ ἡμῶν ἑορτὴ πανηγυρίζεται ἐν Ἀθήναις, ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ καὶ ἐν Σμύρνῃ μετὰ συγκινητικῆς συμπαθείας. Τὸ παρελθὸν ἔτος ἰδίως ὁ ἑλληνικὸς στόλος περιεστοίχισεν ἐν Φαλήρῃ τὴν ναυλοχούσαν ἐν τῷ ὄρμῳ ναυαρχίδα *Βωμπάρ* καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀθρόοι συνέρρευσαν εἰς τὰς

ὑπὸ τῆς γαλλικῆς παροικίας διοργανισθεῖσας ἑορτάς. Αἱ ἑφημερίδες δράττονται πάντοτε τῆς εὐκαιρίας, ὅπως ἀφιερῶσιν μακρὰ ἄρθρα εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἐπανάστασιν καὶ τὰ φιλελεύθερα δόγματα, δι' ὧν ἐπροικίσασμεν τὸν κόσμον. Διότι καὶ ἡ Ἀνατολὴ ἀρέσκειται εἰς τὸ ἐράτμιον ἡμῶν ἦθος καὶ προτιμᾷ τὴν εὐχαριν φαιδρότητά μας ἀπὸ τὴν σκαϊότητα τῶν μελαγχολικῶν λαῶν. Γνωρίζει ὡσαύτως τί μέγα ἐνυπάρχει ἐν τῷ ἡμετέρῳ ἔργῳ καὶ ὁποῖον κενὸν ἔσθην ἐν τῷ κόσμῳ ἡ ἐξαφάνισις τῆς Γαλλίας. Ἀδυνατὸν τις νὰ φαντασθῇ πόσον ἡ προσεγγὴς ἡμῶν Ἐκθεσις ἀπορροφᾷ τὴν προσοχὴν. Ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι καταβάλλοντες ἀπὸ κοινῆς ἐράνου, ὅπως ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἔλθωσιν εἰς Γαλλίαν Ὅ,τι πράττομεν γίνεται ἀμέσως γνωστὸν ἐν τῇ Ἀνατολῇ. Δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν ὅτι τὰ παράδοξα τῆς ἐσωτερικῆς ἡμῶν πολιτικῆς γεγονότα μένουσιν ἄγνωστα εἰς τὸν λοιπὸν κόσμον. Διὰ τοῦτο ὀφείλομεν νὰ εἴμεθα προσεκτικοὶ, ἂν θέλωμεν νὰ διασώσωμεν τὸ γόητρον καὶ τὴν ἀγαθὴν ἡμῶν φήμην. Εὐτυχῶς ὑπολογίζουσιν ἐφ' ἡμᾶς ἀκόμη οὐδεὶς δὲ πιστεῖται ὅτι ὁ πόλεμος τοῦ 1870 εἶνε δεινὸν ἀνεπανόρθωτον καὶ ὅτι ἡ συνθήκη τοῦ Φραγκφορτίου ἀποτελεῖ καταδίκην ἀνέκκλητον. Οἱ Ἕλληνες ἰδίᾳ, οἵτινες εἶνε φύσει εὐγνώμονες, μετὰ φιλικῆς περιεργείας παρακολουθοῦσι τὰς στρατιωτικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἡμῶν προόδους. Ἐκεῖ πέραν, τὸ εὐρωπαϊκὸν ζήτημα συνοψίζεται εἰς δύο λέξεις: Γαλλία καὶ Γερμανία. Ἐννοοῦσι πάντες καλῶς ὅτι ἐν τῷ ἀνταγωνισμῷ τούτῳ τῶν δύο ἐθνῶν ἔγκεινται αἱ στενοχωρίαι, αἱ πιέζουσαι τὸν κόσμον ἀπὸ δεκαπενταετίας. Ἐννοοῦσι δ' ὅτι ἡ ἀφρευκτος αὕτη μονομαχία θὰ καταλήξῃ διὰ τῆς ὀριστικῆς καταπτώσεως, τῆς τελεσιδικίου ταπεινώσεως ἑνὸς τῶν δύο μαχητῶν. Οἱ εὐδαίμονες λαοὶ, οἵτινες δὲν ἐνδιαφέρονται ἀμέσως εἰς τὴν ὑπόθεσιν, ἐτοιμάζονται πρὸς κατάληψιν θέσεως μεταξύ τῶν θεατῶν.

[Ὁ κ. Deschamps κατόπιν ἐξετάζει τίνι τρόπῳ ἡ γαλλικὴ ἐπιρροὴ δύναται νὰ παγιωθῇ ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἀντιπαθῇ ἀποτελεσματικῶς κατὰ τῶν ἀντιθέτων ἐπιρροῶν, τῆς γερμανικῆς, τῆς αὐστριακῆς, τῆς ἰταλικῆς, αἵτινες διαμφισβητοῦσιν αὐτῇ ἐρρωμένως τὰ πρωτεῖα, καταλήγει δὲ διὰ τοῦ ἐξῆς ἐπιλόγου.]

Ἐξ ὧν ἀνέπτυξα, συναγεται ὅτι ἀσκοῦμεν ἀκόμη ἐν Ἀνατολῇ, διὰ τῆς σπουδαιᾶς καὶ ἐλαφρᾶς ἡμῶν φιλολογίας, διὰ τῆς διαδόσεως τῶν ἰδεῶν ἡμῶν, διὰ τῆς παραδόσεως, πνευματικῆν πρυτανείαν καὶ ἐθνικὴν ἐπίδρασιν ἀναμφίλεκτον. Φόβος εἶνε μὴ ἡ δεξιότης τῶν ἡμετέρων ἀντιζήλων ἀφαιρέσῃ παρ' ἡμῶν ἐν προσεχῇ μέλλοντι τὴν ὑπεροχὴν ταύτην. Καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐργασθῶμεν ἄνευ ἀναβολῆς καὶ μετὰ δραστηριότητος. Οὐδὲν ἀπωλέσθη ἀκόμη. Ἀλλ' ἡ ἐλαχίστη βραδύτης δύναται νὰ διακυ-

βέυση τὰ πάντα. Εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν προσήκει νὰ ἀφήσῃ τὴν προφανῆ αὐτῆς ἀτολίαν καὶ ἀναλάβῃ τὸ ἐπιχειρηματικὸν ἐκεῖνο πνεῦμα, τὸ εὐτολμον καὶ θαρραλέον ἦθος, δι' οὗ κατέκτων καὶ ἐγόητευον οἱ πατέρες ἡμῶν. Καταλείπομεν εἰς τοὺς ἀρμοδίους τὴν φροντίδα, ὅπως ὅσον οἶόν τε ἐπωφελέστερον κανονίζωσι τὴν διπλωματικὴν ἡμῶν ἐνέργειαν ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐξασφαλίζωσι πανταχοῦ εἰς τὸν Γάλλον ὑπήκοον τὴν προστασίαν ἧς ἔχει ἀνάγκη. Ἡ Γαλλικὴ Ἐταιρία δὲν εἶνε ὑπουργεῖον ἐν μόνον μέσον ἐνεργείας διαθέτει, ἀλλὰ τὸ δραστηκώτερον, τὴν διὰ τῶν σχολείων διάδοσιν τῆς γαλλικῆς ἐπιρροῆς. Τὰ ἐν Ἀνατολῇ ὑφιστάμενα μικρὰ γαλλικὰ σχολεῖα λαμβάνουσιν ἐπιχορηγήσεις παρὰ τῆς Ἐταιρίας Ἀλλ' αἱ ἐπιχορηγήσεις αὐταὶ δὲν ἐπαρκῶσιν. Πολλὰ τῶν σχολείων τούτων ἀποθνήσκουσιν ἐξ ἀτροφίας. Ἀπαιτεῖται δὲ πᾶσα ἡ αὐταπάρνησις τῶν διευθυνόντων ταῦτα, ἡ ὀλιγάρκεια, ἡ μεθοδικότης καὶ τὸ οἰκονομικὸν αὐτῶν πνεῦμα ὅπως διατηρῶνται καὶ παλαιῶσι. Μακρὰν κομματικὴν συμπαθειῶν, ἀποστείλωμεν πρὸς τοὺς ἐξορίστους τούτους, οἵτινες ἀσκούσι μὲν τὴν λατρείαν τῶν, ἀλλὰ καὶ διαθερμαίνουσι τοὺς πέριξ αὐτῶν διὰ τοῦ φιλοπάτριδος ζήλου τῶν, δεῖγμα ἐγκαρδίου καὶ ἀδελφικῆς συμπαθείας. Ἐνθαρρύνωμεν αὐτοὺς ἐν τῇ εὐγενεῖ ἀποστολῇ τῶν. Πρόκειται νὰ δικαιωνίσωμεν εἰς ἀπωτάτας χώρας τὴν παρουσίαν τῆς πατρίδος. Ἐκαστος ὀφείλει προσωπικῶς νὰ συντελέσῃ εἰς τὸ κοινὸν τοῦτο ἔργον, ἀναλογιζόμενος ὅτι πᾶσα προσφορά προάγει τὴν ἐθνικὴν ἐπιρροὴν καὶ τὸ γόητρον τῆς σημαίας ἡμῶν.

Τελεῖται ἐν τῷ ναυτικῷ συγκινητικῇ ἑορτῇ, εἰς ἣν ἀδύνατον νὰ παραστῇ τις ἄνευ συγκινησεως μυχίας, ἰδίως ὅταν τελῆται εἰς ἀπωτάτους λιμένας ἢ ἑορτῇ τοῦ χαιρετισμοῦ τῆς σημαίας. Ἐκαστὴν ἐσπέραν, δύοντος τοῦ ἡλίου, πυροβολισμοὶ καὶ σαλπίσματα χαιρετίζουσι τὸ ἐνδοξὸν λάβαρον ἢ φρουρὰ παρουσιάζει ὄπλα πάντες δ' ἐγειρόμενοι ἀποκαλύπτονται. Τηρήσωμεν πρὸς τὰ ἐκλαμπρα ταῦτα σήματα ἀγάπην τρυφερὰν καὶ ἄγρυπνον. Μὴ ἐπιτρέψωμεν εἰς τὸν ἔχθρον ν' ἀμαυρώσῃ τὴν λαμπρηδὸνα αὐτῶν εἰς τὰς χώρας, ἐν αἷς ἀνέκαθεν διαλάμπουσιν. Οὐδεμίαν προσπάθειαν εἶνε περιττὴ, ἀν θέλωμεν νὰ ἀκτινοβολῶσιν ὑψηλὰ, ἐν ταῖς ἀνευφημίαις καὶ ἐν τῷ σεβασμῷ τοῦ πλήθους, ἀν θέλωμεν νὰ μὴ ὁμοιάσωσι ποτε πρὸς τὰς ἀγνώστους ἐκείνας σημαίας, ὧν εἶνε ἀνάγκη νὰ ἐξηγηθῇ πρὸς τοὺς ξένους ἢ ἔννοια καὶ ἡ σημασία.

(Gaston Deschamp).

Δ. Γ. Κ.

ΧΡΟΝΙΚΑ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΘΩΝΟΣ

Ο ΠΑΠΟΥΛΑΚΗΣ

Ε'.

Τὸ δρομολόγιον τοῦ Παπουλάκη. — Θαυματουργοὶ ἰδιότητες τοῦ ράσου του. — Ἡ θαυμαστὴ ζύμωσις, ἡ θαυμαστὴ ἀλείψα καὶ ἡ θαυμαστὴ ἀνανέωσις. — Ὑποδοχὴ αὐτοῦ εἰς τὰ χωρία. — Ἐνας Γιάννης πάντοτε εἰς τὸ μέσον! — Προφητικὰ τεχνήσματα. — Τιμωρία ἀσεβῶν. — Ὁ πνιγὸς ἀξιωματικὸς. — Αἱ καρότσαι τοῦ Διαβόλου, τὰ μαζιλάρια τοῦ Διαβόλου καὶ ἡ κλωστή. — Χυδαιότητες καὶ αἰσχρολογίαι καλογηρικαί. — Λογοπαίγνια τοῦ Παπουλάκη. — Ἀγαθὴ ἐπίδρασις τῆς διδαχῆς του. — Ὁ Παπουλάκης ὄργανον τῶν Φιλορθόδων. — Τὸ ψωριῶν ἐρίφιον. — Ἀφίξις τοῦ Παπουλάκη εἰς Καλάμας καὶ ὁμιλία αὐτοῦ. — Περιοδεία καὶ ἀποπομπὴ αὐτοῦ ἐκ τοῦ νομοῦ Μεσσηνίας. — Ἡ διαταγὴ τῆς Συνόδου.

Οὕτως εἶχον τὰ πράγματα καὶ τοιοῦτοτρόπως ἦτο προπαρασκευασμένον τὸ ἔδαφος ὅτε ὁ Παπουλάκης ἐπεχείρησε τὰς τελευταίας αὐτοῦ περιοδείας. Τὸ δρομολόγιόν του κατὰ τὰς ἐπισημοὺς ἐκθέσεις εἶχεν ὡς ἐξῆς.

Ἐνεφανίσθη πρῶτον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Ὀλυμπίας καὶ ἐκήρυξεν εἰς τὴν πρωτεύουσάν αὐτῆς προέβη ἐκεῖθεν μέχρι τῶν δῆμων Αὐλώνας καὶ Δωρίου τῆς ἐπαρχίας Τριφυλλίας, ὁπόθεν ἀπεσύρθη εἰς τὸν νομὸν Ἀρκαδίας ἐκεῖθεν μετέβη εἰς τὸν νομὸν Λακωνίας καὶ κατόπιν ἐπορεύθη εἰς τὸν νομὸν Μεσσηνίας καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν τῶν Καλαμῶν τὴν 10 Ὀκτωβρίου 1851.

Ἡ φήμη αὐτοῦ εἶχε διασπαρῆ ἤδη καθ' ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον καὶ πανταχοῦ ἐγίνετο δεκτὸς μετ' ἐνδείξεων ἀπεριορίστου σεβασμοῦ. Ἡ ἄξιος ἀλλὰ θερμὴ εὐγλωττία του ἔσαγγήνευε τὰ πλήθη, ἅτινα συνέρρεον καὶ ἠκροῶντο τοὺς λόγους του μετ' ἄκρας εὐλαθείας καὶ κατανύξεως, οἱ δὲ περὶ τῶν τελουμένων παρ' αὐτοῦ θαυμάτων θρύλλοι τεραστίως ὁσημέραι διεδίδοντο ἐξογκούμενοι. Ἐκτοτε ἤρχισεν ἡ συνήθεια τοῦ ν' ἀποκόπτωσι τεμάχια μικρὰ ἐκ τοῦ ράσου τοῦ Χριστοφόρου καὶ νὰ κατασκευάζωσιν ἐξ αὐτῶν περιάπτα πρὸς εὐσεβῆ ἀνάμνησιν, πολλοὶ δὲ ὑπάρχουσιν ἀκόμη διατηροῦντες τοιαῦτα. Τὰ περιάπτα ταῦτα θεωροῦντο ἀλειψιτήρια παντὸς κακοῦ, αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ ἰδιαίτερον τρέφουσιναι στοργὴν καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὸν μοναχόν, ἐφύλαττον ταῦτα παρὰ τὰς ἀγίας εἰκόνας ἢ τ' ἀνῆρτων ἀπὸ τοῦ τραχήλου τῶν τέκνων τῶν. Εἰς τὸ ράσον τοῦ μοναχοῦ ἀπεδίδοντο παντοῖαι θαυματουργοὶ ἰδιότητες, ἐν οἷς καὶ τὸ ὅτι ἐχρησίμευεν ἀντὶ ζύμης εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ἄρτου. Αἱ οἰκοκυραὶ μὲ παράδοξον ἀληθῶς συγκατάβασιν τοῦ ἑαυτῶν στομάχου ἔρριπτον εἰς τὴν σκάφην ἔνθα ἐζύμοῦτο ὁ